

Tekniskt appendix

Pensioner

I Sverige tjänar man in till den allmänna pensionen på inkomster upp till 40 000 kr i månaden. Avsättningen är 17,21 procent av inkomsten. Eftersom brytpunkten för statlig skatt är 37 000 kr i månaden påverkar pensionsavsättningen margineffekterna för vissa löntagare som betalar statlig inkomstskatt. Man måste även beakta skatt på pension. I beräkningarna antas att marginals-katten på pension är lika stor som kommunalskatten. Därmed sätts marginals-katten ned med 12 procentenheter mellan 37 000 kr och 40 000 kr i månadsinkomst. Det antas alltså att skattebetalarna värderar pensionsavsättningar lika högt som lön. Konsumtionsskatt på pension ingår i beräkningarna.

I reformförslaget antas för enkelhetens skull att gränsen för pensionsgrundande inkomst sänks till 37 000 kr. Därmed blir marginals-katten 32 procent på alla inkomster över 37 000 kr och detta påverkas inte av pensionseffekter.

Konsumtionsskatter

Du Rietz m fl (2013) beräknar att skatter utgör 24,9 procent av konsumtionsutgiften 2013. I beräkningarna avrundas detta till 25 procent, och antas att samma andel gäller 2016. Det antas också att skatteandelen är densamma för alla inkomstgrupper. I siffran ingår olika moms-satser samt punktskatter som energiskatt, bensinskatt, alkoholskatt och tobaksskatt. En liknande konsumtionsskattenivå används av Sørensen (2010).

Pirttilä & Selin (2011) beräknar dock konsumtionsskatterna till 21 procent av priset i snitt. Används i stället denna nivå i beräkningarna sjunker självfinansieringsgraden av den statliga skattens avskaffande från 130 procent till 119 procent (givet en elasticitet på 0,2).

Intäkterna från konsumtionsskatter fås genom att multiplicera konsumtionsskattesatsen med nettoinkomsten, då all inkomst rimligtvis ska konsumeras vid någon tidpunkt. Eftersom de ökade intäkterna från konsumtionsskatter vid en inkomstskattesänkning kommer att realiseras över tid bör de intäktsförändringar som uppges i denna rapport tolkas som varaktiga effekter på statens finanser snarare än effekter som syns omedelbart.

Uträkning av statsfinansiell effekt

Hela beräkningen av reformens statsfinansiella effekter redovisas i tabell 6. Reformen består i att den statliga inkomstskatten och jobbskatteavdragets utfasning avskaffas, samt av enkelhetsskäl att gränsen för pensionsgrundande inkomst sänks till 37 000 kr. Därmed sänks marginals-katten till 32 procent för alla som i dag ligger över brytpunkten, från som mest 60 procent.

Metoden är egentligen enkel och kan göras i ett Excelark. Beräkningen måste dock göras i fem olika inkomstintervall eftersom det finns fem olika initiala skattesatser, beroende på gränsen för pensionsgrundande inkomst, brytpunkten för värnskatt och jobbskatteavdragets utfasning. Dessa skattesatser är:

1. Kommunalskatt + statlig inkomstskatt – pensionsavsättning (40 %)
2. Kommunalskatt + statlig inkomstskatt (52 %)
3. Kommunalskatt + statlig inkomstskatt + JSA-utfasning (55 %)
4. Kommunalskatt + statlig inkomstskatt + JSA-utfasning + värnskatt (60 %)
5. Kommunalskatt + statlig inkomstskatt + värnskatt (57 %)

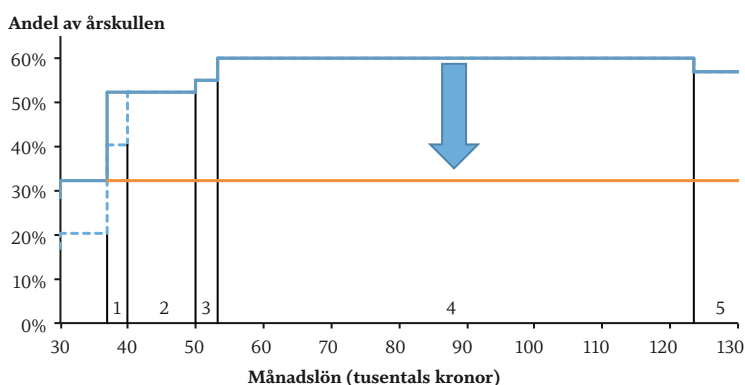
Detta illustreras i figur 6. Varje inkomstintervall motsvaras av en kolumn i tabell 6. Hur raderna förhåller sig till varandra matematiskt visas i kolumnen ”Uttryck”.

Den enda statistik som behövs är antalet individer i varje intervall och deras snittinkomst. Denna information har räknats fram med data från 2013 i Inkomst- och taxeringsregistret från SCB. Antalet individer har sedan skrivits upp med prognosticerad sysselsättningstillväxt och snittinkomsten med timlönetillväxt, båda från Konjunkturinstitutet. Beräkningarna avser bara arbetsinkomst (inkomstkonceptet kallas ”underlag för jobbskatteavdrag”).

Givet modellens antaganden (se avsnittet om begränsningar) är det i princip bara elasticiteten som man kan ha olika åsikter om. Det är den avgörande parametern för reformens självfinansieringsgrad. I tabellen används en elasticitet på 0,2, vilket också verkar vara ett rimligt värde mot bakgrund av svensk och internationell forskning.

De viktigaste raderna är ”ökning av efter skatt-andel” och ”ökning av snittinkomst”. Den förstnämnda visar den procentuella ökningen av lönen efter skatt när marginalskatten sänks. Skattebetalarna bryr sig om hur mycket de får behålla i plånboken, inte skatten i sig. I intervall 1 sänks exempelvis marginalskatten från 40 procent till 32 procent. Av

Figur 6. Marginalskatt med pensionsavsättning (streckad) 2016 samt föreslagen reform

De fem intervallen med olika initial marginalskatt är utmärkta. Beräkningen av statsfinansiell effekt görs för vart och ett av dessa intervall. Pilen visar den tänkta sänkningen av marginalskatten.

Källa: Egna beräkningar.

en extra intjänad hundralapp ökar alltså det höginkomsttagaren får behålla från 60 kr till 68 kr – en ökning med 14 procent.

Elasticiteten är förhållandet mellan ökningen av inkomst och ökningen av efter skatt-andel. En nettolöneökning på marginalen på 14 procent leder därför till att inkomsten ökar med 3 procent i snitt: $14\% \times 0,2 \approx 3\%$. (Förhållandet gäller exakt för små skatteförändringar.) Utifrån denna nya snittinkomst i varje inkomstintervall kan vi räkna fram skatteintäkter från inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter per person och totalt. Summan av skatteintäkterna från de fem intervallen, före och efter skattesänkningen, redovisas i sista kolumnen i tabell 6 och i tabell 3.

Tabell 6. Uträkning av statsfinansiell effekt i olika inkomstintervall

Inkomstintervall	1	2	3	4	5
Inkomstintervall börjar	443 200	478 551	599 822	638 800	1 482 429
Antal individer*	224 643	397 095	74 973	291 753	20 012

Före skattesänkning

Snittinkomst*	459 881	529 886	618 475	834 644	2 420 714
Marginalskatt	40%**	52%	55%	60%	57%
Inkomstskatt***	120 313	156 786	203 501	332 402	1 257 481
Arbetsgivaravgift	144 495	166 490	194 325	262 245	760 588
Konsumtionsskatt	84 892	93 275	103 744	125 561	290 808
Pensionsavsättning	40 305	41 941	41 941	41 941	41 941
Skatteintäkt	309 395	374 610	459 628	678 267	2 266 937
Summa skatteintäkter (mdr)	70	149	34	198	45

Efter skattesänkning

Snittinkomst	472 053	568 185	671 811	928 284	2 653 542
Marginalskatt	32%	32%	32%	32%	32%
Ökning av efter skatt-andel	14%	42%	51%	70%	58%
Ökning av inkomst	3%	7%	9%	11%	10%
Inkomstskatt	120 884	151 742	185 007	267 334	821 142
Arbetsgivaravgift	148 319	178 524	211 083	291 667	833 743
Konsumtionsskatt	87 792	104 111	121 701	165 237	458 100
Pensionsavsättning	38 843	38 843	38 843	38 843	38 843
Skatteintäkt	318 153	395 534	478 948	685 396	2 074 142
Summa skatteintäkter (mdr)	71	157	36	200	42

Statisk beräkning

Skattesänkning	1 040	9 905	23 613	68 246	380 209
Total skattesänkning (mdr)	0,2	4	2	20	8

Genomsnitt per person och år om inget annat anges.

* Uppräknat från 2013 med sysselsättnings- eller löneökning.

** Pensionsavsättningen (ca 12 procent av inkomsten) är avdragen från marginalskatten.

*** Exklusive pensionseffekter, dvs. beräknad på en marginalskatt på 52 procent i intervall 1.

Tabell 6 (forts). Uträkning av statsfinansiell effekt i olika inkomstintervall

	Uttryck	Samtliga*
Inkomstintervall	i	1-5
Inkomstintervall börjar	c_i	
Antal individer	n_i	1 008 475

Före skattesänkning

Snittinkomst	z_{1i}	646 566
Marginalskatt	τ_{1i}	55%
Inkomstskatt	$T_{1i} = (z_{1i} - c_i)\tau_{1i} + \sum_{j < i}(c_{j+1} - c_j)\tau_{1j} + T_0$ **	224 782
Arbetsgivaravgift	$S_{1i} = 0,3142 \times z_{1i}$	203 151
Konsumtionsskatt	$C_{1i} = 0,25(z_{1i} - T_{1i})$	105 446
Pensionsavsättning	$P_{1i} = 0,1721 \times (1 - 0,321) \times (1 - 0,25) \times \min(478551, z_{1i})$	41 577
Skatteintäkt	$T_{1i} + S_{1i} + C_{1i} - P_{1i}$	491 802
Summa skatteintäkter (mdr)	$n_i(T_{1i} + S_{1i} + C_{1i} - P_{1i})$	496

Efter skattesänkning

Snittinkomst	$z_{2i} = (1 + g_i)z_{1i}$	700 033
Marginalskatt	τ_{2i}	32%
Ökning av efter skatt-andel	$\frac{1 - \tau_{2i}}{1 - \tau_{1i}} - 1$	45%
Ökning av inkomst	$g_i = \left(\frac{1 - \tau_{2i}}{1 - \tau_{1i}}\right)^{0,2} - 1$	8%
Inkomstskatt	$T_{2i} = (z_{2i} - c_i)\tau_{2i} + \sum_{j < i}(c_{j+1} - c_j)\tau_{2j} + T_0$ **	194 066
Arbetsgivaravgift	$S_{2i} = 0,3142 \times z_{2i}$	219 950
Konsumtionsskatt	$C_{2i} = 0,25(z_{2i} - T_{2i})$	126 492
Pensionsavsättning	$P_{2i} = 0,1721 \times (1 - 0,321) \times (1 - 0,25) \times 443200$	38 843
Skatteintäkt	$T_{2i} + S_{2i} + C_{2i} - P_{2i}$	501 665
Summa skatteintäkter (mdr)	$n_i(T_{2i} + S_{2i} + C_{2i} - P_{2i})$	506

Statisk beräkning

Skattesänkning	$\Delta R_{Si} = ((\tau_{2i} - \tau_{1i})(z_{1i} - c_i) + \sum_{j < i}(\tau_{2j} - \tau_{1j})(c_{j+1} - c_j))(1 - 0,25)$	33 176
Total skattesänkning (mdr)	$\Delta R_{Si}n_i$	33

Genomsnitt per person och år om inget annat anges.

* Snitt/summa för samtliga intervall (alla individer över brytpunkten)

** Inkomstskatt för delen av inkomsten som ligger under brytpunkten: $T_0 = 0,321 \times (443\,200 - 2,155 \times 44\,300) = 111\,622$

Intäktsförändringar vid olika beteendeffekter

Som noterades i avsnittet om beteendeffekter påverkar olika beteendeförändringar skatteintäkterna i olika grad. Några tänkbara beteendeförändringar listas i tabell 7. Om skatthöjningen leder till färre arbetade timmar eller lägre produktivitet (som reflekteras i lägre timlön) ger det fullt genomslag på beskattningen. Om det däremot, exempelvis, handlar om svartarbete kommer staten ändå att få in intäkter från moms och andra konsumtionsskatter, och leder skatthöjningen till fler avdrag måste arbetsgivaravgift ändå betalas.⁹ Det finns ännu inte tillräckligt mycket forskning för att vi ska kunna veta precis vilka typer av beteendeförändringar som utgör förändringen i taxerad inkomst.

Som ett exempel kan vi anta att så mycket som 80 procent av beteendeförändringen består av rena skatteeffekter (som avdrag, att sätta sig på bolag och liknande) och resterande 20 procent av realekonomiska beteendeförändringar (som lägre arbetstid och produktivitet). Utgår vi från Saez med fleras mittpunkt på 0,25 skulle alltså 0,2 av detta handla om skatteeffekter och 0,05 om reala effekter. Om vi vidare antar att skatteeffekterna medför halverade skatteintäkter blir den relevanta elasticiteten $0,05 + 0,2 / 2 = 0,15$. En skattebaselasticitet på 0,25 får i sådana fall samma statsfinansiella effekter som en arbetsutbudselasticitet på 0,15. Det är detta värde som i så fall ska stoppas in i tabell 2.

Beräkningarna som följer antar alltså att hela beteendeförändringen handlar om förändrad arbetstid och andra beteendeförändringar som medför fullt skattebortfall. Uppgifterna om förändring i taxerad inkomst och intäktsförändringens uppdelning i kommunalskatt, arbetsgivaravgifter etc är beroende av detta antagande. Intäktsförändringens

Tabell 7. Effektiv skattesats i utgångsläget och vid olika beteendeförändringar

Beteendeförändring	Skattesats	Uträkning
Nuvarande högsta effektiva marginals katt	77 %	$\frac{0,31 + 0,6 + (1 - 0,6) \times 0,25}{1 + 0,31}$
Effektiv marginals katt efter reform	61 %	$\frac{0,31 + 0,32 + (1 - 0,32) \times 0,25}{1 + 0,31}$
Minskad arbetstid	0 %	
Minskad timlön/produktivitet	0 %	
Obeskattade förmåner	0 %	
Svartarbete	25 %	
Avdrag	43 %	$\frac{0,31 + 0,25}{1 + 0,31}$
Kapitalinkomst från fåmansbolag	53 %	$0,22 + (1 - 0,22) \times 0,2 + (1 - 0,22) \times (1 - 0,2) \times 0,25$

Använda skattesatser: nuvarande högsta marginals katt (60 %), genomsnittlig kommunals katt (32 %) arbetsgivaravgifter (31 %), konsumtionss katt (25 %), bolagss katt (22 %), skatt på utdelning från fåmansbolag (20 %).

Källa: Egna beräkningar.

totala storlek är dock oberoende av beteendeförändringens sammansättning för en given elasticitet.

Lafferkurvans topp

Saez (2001) härleder en enkel formel för den intäktsmaximerande skattesatsen på höga inkomster, det vill säga Lafferkurvans topp:

$$\tau^* = \frac{1}{1 + \alpha \varepsilon},$$

där

$$\alpha = \frac{\bar{z}_1}{\bar{z}_1 - z_1}.$$

ε är skattebaselasticiteten och α kallas Paretoparametern, ett mått på hur tunn den högra svansen av inkomstfördelningen är. z_1 är en godtycklig (hög) inkomstnivå och \bar{z}_1 är snittinkomsten för individer som tjänar mer än z_1 .

Formeln härleds inom ramen för den så kallade Mirrleesmodellen, där hela skatteskalen antas utformas enligt principerna om optimal beskattning. Saez kan då visa att Paretoparametern kommer att vara oberoende av skattesatsen. Av formeln ovan kan vi se att en konstant Paretoparameter kräver att snittinkomsten över en viss inkomstnivå är konstant. Men vid en skattesänkning kommer individerna som befinner sig i det högsta inkomstsiktet att öka sin inkomst. Det enda sättet snittinkomsten i toppen kan vara konstant är att personer som tidigare legat under z_1 nu ökar sin inkomst och kommer in i toppskiktet. Antalet höginkomsttagare ökar, men den genomsnittliga höginkomsttagarens inkomst förblir oförändrad.

Beräkningarna i denna rapport antar att antalet höginkomsttagare är konstant. De enda effekter som beaktas är att de som redan i dag befinner sig över brytpunkten kommer att öka sin inkomst. Därmed kan beräkningarna sägas vara mer konservativa än i Saez modell.

Paretoparametern för arbetsinkomst i Sverige, beräknad på inkomster över brytpunkten för statlig inkomstskatt, är

$$\alpha = \frac{646566}{646566 - 443200} = 3,18.$$

Stoppar vi in detta värde i Saez formel och antar vi en elasticitet på 0,2 får vi den intäktsmaximerande skattesatsen:

$$\tau^* = \frac{1}{1 + 3,18 \times 0,2} = 0,61 = \frac{0,31 + 0,32 + (1 - 0,32) \times 0,25}{1 + 0,31}.$$

Lafferkurvans topp inträffar alltså vid en effektiv marginals katt på 61 procent. Givet arbetsgivaravgifter på drygt 31 procent och konsumtionsskatter på 25 procent skulle inkomstskatten behöva sänkas till 32

procent för att nå denna effektiva skattesats. Det motsvarar precis ett avskaffande av den statliga inkomstkatten.

Alla beräkningar hittills i denna rapport ignorerar inkomsteffekter; se avsnittet om begränsningar. Det finns dock en utökad version av Saez formel där inkomsteffekter ingår. Storleken på inkomsteffekten ges av skillnaden mellan de kompenserade och okompenserade arbetsutbudselasticiteterna. Blomquist & Selin (2010) finner att den kompenserade elasticiteten är 0,05 lägre än den okompenserade. Tillämpar vi detta värde i Saez formel med inkomsteffekter blir den intäktsmaximerande effektiva marginalskatten 65 procent i stället för 61 procent. Inkomsteffekter påverkar alltså sannolikt slutsatserna i liten grad.